

Vergaderjaar 2023–2024

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 838

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID, DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID EN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 februari 2024

Met deze brief brengen wij u op de hoogte van de voortgang van de Justitie en Veiligheid beleidsagenda voor Caribisch Nederland 2021–2025¹. Jaarlijks vindt een terugkoppeling plaats, waarvan u vorig jaar de eerste hebt ontvangen². De brief volgt de opzet van de beleidsagenda 2021–2025 en gaat eerst in op de vier speerpunten van deze agenda: 1) georganiseerde en ondermijnende criminaliteit, 2) grensbewaking en migratie, 3) resocialisatie, re-integratie en jeugdbeleid, en 4) crisisbeheersing. Vervolgens komen de ontwikkelingen rond de randvoorwaarden uit de beleidsagenda aan bod.

Tevens gaat deze brief nader in op de opvolging van de twee algemene aanbevelingen van de Raad van de Rechtshandhaving (hierna: Raad) in de Staat van de Rechtshandhaving CN 2022 (hierna: de Staat 2022; zie ook bijlage 3)³.

Georganiseerde en ondermijnende criminaliteit

Aanpak witwassen

In 2023 zijn de tijdelijke versterking van het Openbaar Ministerie Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) en de Rijksrecherche permanent gemaakt. Daarmee zijn structureel twee rechercheurs van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) aan de slag gegaan in Caribisch Nederland (CN). In aanvulling hierop heeft het Openbaar Ministerie BES in 2023 gewerkt aan een integraal plan van aanpak witwassen. Hier zal in 2024 verder uitvoering aan worden gegeven.

¹ Kamerstukken II 2022/23, 29 279, nr. 659.

² Kamerstukken 2022/23, 29 279, nr. 770.

³ Kamerstukken 2022/23, 33 189, nr. 17.

In 2023 is door het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) in nauwe samenwerking met het Ministerie van Financiën en partners in CN gewerkt aan de opvolging van de aanbevelingen uit het evaluatierapport van de Financial Action Task Force (FATF). Dit evaluatierapport, gepubliceerd in augustus 2022 ging in op het Nederlandse beleid tegen witwassen, terrorismefinanciering en financiering van de verspreiding van massavernietigingswapens. Daarin was Caribisch Nederland ook meegenomen. De aanbevelingen zien onder meer op de aanpassing van een aantal technische tekortkomingen in de BES- wetgeving én op het prioriteren van witwaszaken door opsporingsinstanties op de BES-eilanden. Deze aanbevelingen uit het FATF-rapport zijn meegenomen in de uitwerking van het hiervoor genoemde integrale plan van aanpak witwassen BES.

Corruptiebestrijding

Naast ontwikkelingen op het terrein van de aanpak van witwassen, zijn er ook ontwikkelingen betreffende het anti-corruptiebeleid van Caribisch Nederland. De Minister van JenV en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) hebben uw Kamer hierover geïnformeerd in de Kamerbrief van 18 april 2023⁴. In deze brief is aangegeven dat themaverwerking voor ambtelijke omkoping in Caribisch Nederland mogelijk zal worden gemaakt met een wijziging van het Besluit politiegegevens⁵. Zoals destijds is toegelicht wordt bij themaverwerking zachte (opsporings)informatie betreffende ernstige misdrijven – zoals ambtelijke omkoping – in een zogenoemd themaregister opgeslagen en bewaard. Hierdoor kan dergelijke informatie later, eventueel in combinatie met andere informatie uit het register, gestructureerd worden verwerkt en geanalyseerd en mogelijk een bijdrage leveren aan een strafrechtelijk opsporingsonderzoek. Het gewijzigde besluit treedt naar verwachting in juli 2024 in werking.

Het onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) naar de aard en oorzaken van ambtelijke corruptie in Caribisch Nederland is op 14 december jl.⁶ aan uw Kamer aangeboden. Een beleidsreactie op dit rapport volgt nadat de bevindingen van het onderzoek met de relevante partijen in zowel Europees als Caribisch Nederland zijn besproken.

Inrichting notariële dienstverlening

JenV werkt samen met de taskforce Aanpak knelpunten Caribisch Nederland van het Ministerie van BZK aan het in kaart brengen van de knelpunten bij de inrichting van de notariële dienstverlening in Caribisch Nederland. Als voorbeeld kan worden genoemd dat de notarissen aangeven dat het terugstorten van gelden voor diensten ten behoeve van derden op dit moment niet mogelijk is. Bovendien wordt aangegeven dat banken geen of moeilijk financiële gegevens willen verstrekken, hetgeen de uitvoering bemoeilijkt. JenV kijkt ook op welke wijze lopende trajecten kunnen worden versneld en/of worden uitgebreid om een resultaat te bereiken waar de openbare lichamen mee geholpen zijn.

Voor de notariële dienstverlening op Saba en Sint Eustatius was al een tijdelijke vervanger, maar per 1 juli 2023 is er voor het eerst in jaren weer een permanent notaris benoemd op dit protocol voor Saba en Sint

⁴ Kamerstukken II 2022/23, 36 200 IV, nr. 64.

⁵ Kamerstukken II 2022/23, 36 200 IV, nr. 64, p. 2.

⁶ Kamerstukken II, 2023/24, 36 410 IV, nr. 38.

Eustatius.⁷ Dat betekent dat deze notaris de praktijk uit kan bouwen en eventuele achterstanden weg kan werken. Daarnaast is er achtervang geregeld om continuïteit te borgen in geval van afwezigheid. De komende tijd zal de taskforce het werk op CN voortzetten en de geïdentificeerde knelpunten⁸ verhelpen door gezamenlijk plannen te bedenken.

Cybercrime

Het Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN) heeft in de afgelopen jaren, met steun van de Nationale Politie (NP), een afdeling Cybercrime opgezet. Met de door het Ministerie van Justitie en Veiligheid aan het KPCN toegekende middelen heeft het KPCN tijdelijk, van 1 september 2023 tot en met 31 december 2024, een specialist op het gebied van de bestrijding van cybercrime aan kunnen trekken via de NP, om de kennis te borgen binnen de afdeling.

Inrichting Informatieknooppunt (KPCN)

Met behulp van de eerdergenoemde, vanuit JenV verstrekte gelden, heeft het KPCN via de NP een specialist Intelligence op tijdelijke basis geworven. Diens opdracht wordt onder meer het opzetten van het Real Time Intelligence Center. Dit Intelligence Center voorziet de politieoperatie van informatie, zowel in de eerste vijf minuten als in het gouden uur.

Daarnaast wordt nog steeds gewerkt aan de tijdelijke oplossing ten behoeve van het uitwisselen van politiegegevens, met als doelstelling het mogelijk maken van de structurele uitwisseling van informatie tussen de politiediensten van de landen binnen het Koninkrijk, waaronder ook Caribisch Nederland en Europees Nederland, reeds vóór de afronding en inwerkingtreding van de consensus Rijkswet bescherming persoonsgegevens. Tijdens het Justitieel Vierpartijen Overleg (JVO) dat in januari 2024 plaats heeft gevonden, is over dit traject een update gegeven. Uw Kamer zal daarover zoals gebruikelijk een terugkoppelingsbrief ontvangen.

Versterking aanpak financieel economische criminaliteit / verdieping samenwerking Recherche samenwerkingsteam en KPCN

Met wederom de eerdergenoemde vanuit JenV toegekende middelen heeft het KPCN ook tijdelijk een specialist op het gebied van bestrijding van financieel economische criminaliteit kunnen aantrekken. Zoals hiervoor bij het onderdeel «aanpak witwassen» aangegeven zijn er per augustus respectievelijk september 2023 twee FIOD-medewerkers toegevoegd aan het KPCN. Eén van hen is toegevoegd aan de afdeling Informatie en Expertise en de andere aan de afdeling Opsporing, waarbij ook een bijdrage zal worden geleverd aan het gecombineerde Recherche-samenwerking (RST)-KPCN team. Hiermee worden deze afdelingen versterkt en worden de processen en werkwijzen en daarmee de kennis geborgd.

Ook heeft het RST (onder andere) aan het KPCN capaciteit beschikbaar gesteld ten behoeve van het decentrale «combi»-team en het intelligence center van KPCN. Het decentrale «combi»-team richt zich primair op de bestrijding van misdrijven die een ernstige inbreuk maken op de rechtsorde van het betreffende (ei)land. Voorts werkt het RST samen met

⁷ Tot de zomer van 2022 werd de dienstverlening ingevolge artikel 79 tweede lid van de Wet op het Notarisambt BES uitgevoerd door notarissen vanuit Sint Maarten, omdat er geen notaris op het protocol voor Saba en Sint Eustatius was benoemd.

⁸ Kamerstukken II, 2023/24, 36 410 IV, nr. 4.

het KPCN, bijvoorbeeld op het gebied van interceptie, digitale en technische of specialistische ondersteuning. Verder is vanuit het RST voorzien in de werving en selectie van een analist ten behoeve van het KPCN en heeft een training op het gebied van Interceptie en Telecom plaatsgevonden, waaraan leden van het KPCN hebben deelgenomen.

Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) CN

In de vorige brief over de beleidsagenda Caribisch Nederland is reeds aangegeven dat begin 2023 het RIEC-convenant is ondertekend, waarmee betrokken partijen zich hebben gecommitteerd aan samenwerking binnen het RIEC CN. Daarmee is een volgende stap gezet in de samenwerking. Voorts is in 2023 gewerkt aan de randvoorwaarden voor een geslaagde samenwerking voor het RIEC CN. Zo is er onder andere gewerkt aan het onderbrengen van het RIEC CN bij het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) als beheerorganisatie, waarmee zij ondersteunend zijn bij zaken als personeel, ICT, financiën en facilitaire zaken. Bovendien heeft de stuurgroep RIEC vier prioritaire thema's benoemd, namelijk: horeca en aanverwante detailhandel, lucht- en zeehavens, mensenhandel/-smokkel en vastgoed. De aanpak van witwassen heeft tevens een plek binnen die vier prioritaire thema's van het RIEC CN.

Bibob

Ten aanzien van de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (hierna: Wet Bibob) is er, zoals aan uw Kamer eerder is bericht⁹, vanwege de gedeelde wens om dit voortvarend op te pakken een werkgroep opgericht om aan een definitief scenario te werken. De deelnemers aan de werkgroep zijn onder andere afgevaardigden van de eilanden, het politiekorps Caribisch Nederland, het Openbaar Ministerie BES en het RIEC Caribisch Nederland. In de werkgroep is met het Landelijk Bureau Bibob gesproken over de mogelijkheden die de Wet Bibob kan bieden in Caribisch Nederland en inmiddels is al veel input opgehaald bij de openbare lichamen en lokale organisaties. Op dit moment wordt op basis van alle verzamelde informatie gewerkt aan een scenario voor een wettelijke basis. Hiermee wordt ook uitvoering gegeven aan een aanbeveling van de Raad in een eerder rapport¹⁰ om een wettelijke basis te creëren voor een Wet Bibob in Caribisch Nederland. De verwachting is dat hierover begin 2024 kan worden besloten, waarna dat scenario vervolgens verder kan worden uitgewerkt om te komen tot een concreet wetsvoorstel.

Grensbewaking en migratie

Grensbewaking: organiseren info-uitwisseling «watchlists», overstays en ongewenste personen

Voor grensbewaking zijn de werkzaamheden tot het beter inrichten van signaleringen aan de grens voortgezet. Een onderdeel hiervan is de versterkte samenwerking met de landen binnen het Koninkrijk door middel van het organiseren van informatie-uitwisseling over ongewenste personen, overstayers en watchlists. Hiertoe zijn de afgelopen periode mogelijkheden verkend om de uitwisseling van informatie van gesignaleerde personen op een geautomatiseerde en geanonimiseerde wijze te laten plaatsvinden. Uitwisseling van informatie van gesignaleerde personen biedt de verantwoordelijke grensbewakingsautoriteiten in de

⁹ Kamerstukken 2022/23, 36 200 IV, nr. 64.

¹⁰ augustus 2022 Inspectieonderzoek: Opvolging aanbevelingen corruptiebestrijding op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (bijlage bij Kamerstuk 29 279, nr. 736)

landen de mogelijkheid om gesignaleerde en ongewenste vreemdelingen door andere landen aan de grens te onderkennen en het vrij reizen van deze vreemdelingen binnen het Caribisch deel van het Koninkrijk tegen te gaan. Het juridische kader is de afgelopen periode uitgewerkt. Het pilotvoorstel is ter besluitvorming voorgelegd aan het JVO in januari 2024. De landen zijn akkoord gegaan wat betekent dat de voorbereidende activiteiten ten behoeve van uitvoering van de pilot in gang worden gezet.

API BES

Advanced Passenger Information (API) stelt de Koninklijke Marechaussee (KMar) in staat om een analyse te maken van de risico's van passagiers voordat zij op het grondgebied van CN zijn aangekomen. De KMar is momenteel het gebruik van API-gegevens verder aan het uitvragen onder de vervoerders in zowel het lucht- als maritieme domein. De verwachting is dat alle vervoerders deze gegevens vanaf Q1 2024 zullen aanleveren. Deze analyses leiden er ook toe dat de KMar beter informatie gestuurd kan optreden.

Multidisciplinaire Maritieme Hub

Het in de voortgangsbrief van januari 2023¹¹ genoemde patrouillevaartuig ten behoeve van de versterking van de handhaving en opsporing in het maritieme domein op Bonaire is in oktober 2023 opgeleverd. Medewerkers van het KPCN en de KMar zijn opgeleid en tussen deze diensten worden thans afspraken gemaakt over de samenwerking op en rond de boot. Hiermee is een belangrijke stap gezet om betere grip te krijgen op grensoverschrijdende (ondermijnende) criminaliteit op Bonaire.

Migratiebeleid: visiedocument migratie per eiland

Caribisch Nederland heeft behoefte aan een goed ontwikkeld, integraal en gelijkwaardig migratiebeleid. Hierbij vragen de unieke kenmerken van ieder eiland tegelijkertijd een toegespitst migratiebeleid dat rekening houdt met deze kenmerken. Ontwikkelingen zoals bevolkingstoename, diversifiëring van de economie en de groei van toerisme hebben invloed op het te voeren migratiebeleid per eiland. Er wordt, in nauwe samenwerking met de openbare lichamen, lokale ketenpartners, uitvoeringsorganisaties en ministeries in Den Haag gewerkt aan een meerjarige richtinggevende integrale beleidsvisie op migratie voor Caribisch Nederland. In het najaar van 2023 is samen met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), IND CN en SZW CN een schrijfmissie naar ieder eiland georganiseerd. Tijdens deze missie zijn de lokale wensen ten behoeve van het concept integrale visie document in kaart gebracht. Daarnaast kunnen op basis van deze inventarisatie vervolgstappen op de eilanden worden gezet, zoals het aanscherpen van lokale werkprocessen en/of regelgeving en nadere uitwerking van een lokaal visie document per eiland. Het streven is om de integrale beleidsvisie in de eerste helft van 2024 formeel vast te stellen.

Aanpassing WTU BES

Verder wordt momenteel gewerkt aan de aanpassing van de Wet toelating en uitzetting (WTU) BES, waar de bovengenoemde meerjarige beleidsvisie op migratie en de evaluatie van de WTU BES input voor leveren. Tijdens de hierboven genoemde schrijfmissie zijn de lokale wensen ten behoeve van de integrale meerjarige beleidsvisie op migratie van JenV in kaart gebracht. Daarnaast kunnen op basis van de inventarisatie vervolg-

¹¹ Kamerstukken 2022/2023, 29 279, nr. 770.

stappen op de eilanden worden gezet zoals waar nodig het aanscherpen van lokale werkprocessen en/of regelgeving of het nader uitwerken van een visiedocument per eiland.

Tevens hebben verschillende ketenpartners binnen de vreemdelingenketen in CN nadere wensen tot aanpassing van de vreemdelingenwet en -regelgeving in CN gedeeld. Hiermee kunnen volgens de uitvoeringsorganisaties meer handvatten worden gecreëerd om de werkprocessen beter in te richten en te optimaliseren.

Een eerste concepttekst ten behoeve van de nieuwe WTU BES is inmiddels opgesteld. Het streven is om de formele consultatie begin 2024 te starten. Uw Kamer zal via de gebruikelijke procedure over de inhoud van de beoogde wijzigingen worden geïnformeerd.

Implementatie themaregister mensenhandel

Voor de bestrijding van mensenhandel en mensensmokkel is samenwerking tussen de landen in het Koninkrijk essentieel. Het herziene Memorandum of Understanding (MoU) Mensenhandel en Mensensmokkel is in augustus jl. bekrachtigd door de vier Ministers van Justitie en vormt de basis van nauwe samenwerking binnen het Koninkrijk. Om opvolging te geven aan het MoU heeft er in oktober 2023 een expertsessie mensenhandel en mensensmokkel plaatsgevonden ten aanzien van informatie-uitwisseling tussen diensten.

Om het gebruik van het themaregister mensenhandel door de ketenpartners te bevorderen en zo meer zicht te krijgen op signalen van mensenhandel hebben het afgelopen jaar verschillende tweedaagse trainingen plaatsgevonden. Het doel van deze trainingen is het vergroten van de bewustwording van signalen van mensenhandel, deze signalen te registreren in het themaregister, en het stimuleren van de samenwerking tussen de ketenpartners. Aan de trainingen hebben medewerkers van onder andere de IND, KPCN, Justitiële Inrichting Caribisch Nederland (JICN), KMar, Douane, Arbeidsinspectie en de Openbare Lichamen deelgenomen.

Resocialisatie, re-integratie en jeugdbeleid

Actieve detentie gericht op re-integratie

Zoals in de voorgaande brief op de voortgang van de beleidsagenda is gecommuniceerd, heeft het traject «Veranderende Sanctietoepassing Caribisch Nederland» een beleidskader ontwikkeld waar concrete plannen uit voort zullen vloeien. Teneinde de visie op detentie, re-integratie en resocialisatie breed te delen met ketenpartners en stakeholders, zal op elk eiland een ketensessie georganiseerd worden. Tevens creëren deze sessies verbinding tussen de ketenpartners en stakeholders die betrokken zijn bij de re-integratieprocessen van justitiabelen. Ter afsluiting van de ketensessies is het streven om een intentieverklaring te laten tekenen door de aanwezige partijen.

Het traject «Veranderende Sanctietoepassing» is daarnaast erop gericht om passende processen te implementeren die werkbaar zijn voor de re-integratie van (ex)gedetineerden in CN. In de huidige fase wordt onder andere gekeken naar het Europees Nederlandse re-integratiebeleid en worden de contextverschillen met elkaar afgewogen om tot passende re-integratievoorstellen te komen die geïmplementeerd kunnen worden.

Extra aandacht terugkeer Saba en Statia

In de voortgangsbrief van 2022 is aangegeven dat gedetineerden uit Sint Eustatius en Saba een afwijkend verlofproces kenden gelet op de reistijden waar zij mee te maken hadden door de lange reisafstand van 900 kilometer tussen de justitiële inrichting op Bonaire en hun eigen eiland. Door de lange reis houden zij minder verlofuren over in vergelijking met de gedetineerden die op Bonaire met verlof kunnen. Als oplossing is het «Huishoudelijk reglement penitentiaire inrichtingen BES» op 1 oktober jl. gewijzigd om de gedetineerden die hiermee te maken hebben te voorzien van twee reisdagen als onderdeel van de uren die zij buiten de inrichting mogen afleggen. Dit betekent dat deze gedetineerden hun verlofuren niet kwijt zijn aan reistijd en uiteindelijk evenveel verlofuren op hun eiland overhouden als de niet-reizende verlofgangers.

Verbetering forensische zorg

Binnen de JICN is de pilot «realiseren van beveiligde forensische zorg voor gedetineerden» voortgezet, waarbij wordt toegewerkt naar een structurele financieringsvorm. De specialistisch psychiatrische zorg in de JICN wordt verzorgd door de Psychiaters Maatschap Antillen. Daarnaast wordt binnen de forensische zorgafdeling (FZA) forensische zorg en behandeling door het FACT-team van Mental Health Caribbean (MHC) verleend. Een FACT-team zet zich in voor cliënten met psychiatrische problematiek die hierdoor ook moeilijkheden ervaren op andere levensgebieden, zoals wonen, werk en het sociale netwerk. Voor ambulante behandeling na detentie wordt aangesloten bij het detentie- en re-integratie-programma waarbij ook wordt samengewerkt met Mental Health Caribbean (MHC) en andere relevante ketenpartners zoals de Stichting Reclassering Caribisch Nederland.

Het JVO heeft in juni 2023 de «Koninkrijksbrede Werkgroep Forensische Zorg, TBS/PIJ» verzocht een businesscase voor het realiseren van basisvoorzieningen voor forensische zorg voor alle eilanden verder uit te werken, inclusief de juridische en financiële consequenties. Voor deze opdracht is samenwerking gezocht met de GGZ-werkgroep vanuit het Vierlandenoverleg gezondheidszorg. Deze bereidt een gemeenschappelijk kader voor alle vormen van gedwongen zorg voor, dat alle landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk vervolgens kunnen overnemen in de wetgeving. Forensische zorg zal hier ook onderdeel van uit moeten gaan maken. Dit onderwerp stond ook op de agenda van het JVO in januari 2024.

Kwaliteit jeugdstrafrecht

Met ingang van 1 augustus 2020 is het jeugdstrafrecht in Caribisch Nederland formeel van kracht geworden. In de Beleidsagenda CN 2021–2025 is hierover aangegeven dat aandacht zal worden besteed aan het verder op peil brengen van de kwaliteit van de uitvoering. Om een beeld te krijgen van de voortgang, is in 2022 door de betrokken ketenpartners in gezamenlijkheid een brede evaluatie uitgevoerd waaruit diverse verbeterpunten naar voren kwamen. Dit beeld wordt bevestigd in het onderzoek van de Raad van maart 2023 naar de toepassing van het jeugdstrafrecht in Caribisch Nederland.¹² Dit vraagt om continue aandacht van ketenpartners in CN en het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Inmiddels zijn al belangrijke stappen gezet ter verbetering. Zo is de Voogdijraad Caribisch Nederland (hierna: VRCN) opnieuw gestart met het

¹² Tweede Kamer, 2022–2023, 29 279, nr. 785.

continu informeren van de politie en leerplichtambtenaren over Halt om deze interventie beter op het netvlies te brengen en neemt de instroom bij Halt in CN toe. Daarnaast werkt VRCN aan de ontwikkeling van een voor de doelgroep in CN passend instrument voor risicotaxatie. Naar verwachting is dit instrument per september 2024 beschikbaar voor de advisering in jeugdstrafzaken. Op het terrein van jeugdreclasseringszaken zijn de bestaande werkafspraken tussen betrokken organisaties geëvalueerd en aangescherpt. Ook wordt in 2024 gestart met specifiek op jeugdgerichte gedragstrainingen op het gebied van agressieregulatie, zeden en sociale probleemoplossingsvaardigheden. Tot slot kan gewezen worden op het feit dat per januari 2024 – in eerste instantie op Bonaire – het justitieel casuoverleg start, waar zowel over casuïstiek als over de onderlinge samenwerking tussen ketenpartners wordt gesproken.

Inzet preventie jeugdcriminaliteit en samenwerking Openbare Lichamen intensiveren jeugd en preventiebeleid

De preventieve justitiële gedragsinterventie «Alleen jij bepaalt wie je bent» (AJB) is in 2023 in Caribisch Nederland voortgezet. Deze interventie is gericht op voorkomen van crimineel gedrag op het gebied van vermogens-, drugs- en geweldsdelicten. De belangrijkste elementen waarop de interventie is gestoeld zijn de inzet van trainers als positieve rolmodellen, vrijetijdsbesteding in groepsverband, duidelijke afspraken over gewenst en ongewenst gedrag, individuele begeleiding en niet al te intensief interveniëren. Kort gezegd komt dit erop neer dat extra focus wordt gelegd op dadergerichte preventie bij jongeren met een risico-profiel. Dit gebeurt in samenwerking met de scholen. Uitvoering van AJB vindt sinds 2017 op Bonaire plaats en sinds 2020 ook op Saba en Sint Eustatius. In 2022 heeft er op Saba een uitbreiding van het aantal kinderen plaatsgevonden.

In 2023 is de gedragsinterventie «Leerorkest» op Saba en Sint Eustatius gestart. Het Leerorkest wordt al sinds 2019 op Bonaire uitgevoerd. De interventie bestaat uit een muzikaal en sociaalpedagogisch programma gericht op kwetsbare en beïnvloedbare kinderen uit achterstandswijken. De doelstelling van het Leerorkest is gedragsverbetering en het voorkomen van delinquent gedrag. Kinderen krijgen op school muziekles van een professionele muziekdocent met sociaalpedagogische kennis. In juni 2023 heeft de Minister voor Rechtsbescherming, tijdens zijn werkbezoek aan Sint Eustatius, het Leerorkest bezocht.

Op 26 september 2023¹³ is uw Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het JVO van 22 juni 2023. In de JVO werkgroep preventie wordt gewerkt aan het formuleren van een levensloopbenadering met aandacht voor vroegtijdig signaleren, voorkomen (herhaald) daderschap en voorkomen slachtofferschap. Er wordt bezien hoe binnen de kaders van Preventie met Gezag de samenwerking met de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten kan worden versterkt op het thema aanpak jeugdcriminaliteit. Met Preventie met Gezag zetten de Minister van Justitie en Veiligheid en de Minister voor Rechtsbescherming stevig in op de preventie van jeugdcriminaliteit. Door te investeren in perspectief en gezag ontnemen we criminele netwerken hun uitvoeringskracht, dringen we de invloed van criminelen op jongeren terug en voorkomen we dat jongeren in aanraking komen met criminaliteit of doorgroeien tot beroepscriminelen¹⁴.

¹³ Kamerstukken II, 2023–2024, 36 410 IV, nr. 5.

¹⁴ Kamerstukken II, 2022–2023, 28 741, nr. 106.

Crisisbeheersing

Voortgang Veiligheidswet BES

In de beleidsagenda is op het terrein van crisisbeheersing een aantal speerpunten benoemd, waaronder het verstevigen van de samenwerking in de regio, informatiemanagement en -coördinatie, en de kwaliteit en robuustheid van de crisisorganisatie. Voor de stand van zaken met betrekking tot de versterking van de crisisbeheersing in Caribisch Nederland verwijs ik u naar de voortgangsbrief «Crisisbeheersing en brandweertzorg»¹⁵ die op 14 december 2023 aan uw Kamer is verstuurd alsmede naar de brief aan de Inspectie van Justitie en Veiligheid die als bijlage¹⁶ is gevoegd.

Randvoorwaarden

Toegang tot het recht

Het afgelopen jaar zijn er belangrijke stappen gezet in het realiseren van een laagdrempelige voorziening voor eerstelijns rechtshulp (juridische loketten) voor burgers in Caribisch Nederland. Aan de hand van gesprekken met lokale partijen en professionals zijn, in afstemming met de openbare lichamen en het Juridisch Loket, de contouren van de benodigde voorziening vastgesteld. Kort gezegd komt er een voorziening waar burgers terecht kunnen voor begrijpelijke informatie, advies, hulp en (waar nodig) doorverwijzing naar de advocatuur of hulpverlening. In een separate brief aan uw Kamer¹⁷ worden deze contouren nader uiteengezet.

Het Juridisch Loket heeft inmiddels een kwartiermaker aangesteld. Die zal vanuit de geschetste contouren aan de slag gaan met de concrete vormgeving en organisatie van de voorziening op de eilanden, in samenwerking met onder meer de openbare lichamen en lokale partners. Hierbij wordt een combinatie gemaakt met de vanuit het Ministerie van BZK op te zetten anti-discriminatievoorzieningen, zodat beide voorzieningen voor burgers achter één deur te vinden zijn. Ook Discriminatie.nl en het Ministerie van BZK zullen daarom de komende tijd intensief betrokken zijn bij de uitwerking van de voorziening. De komende tijd wordt gewerkt aan een uitvoeringsplan dat meer zicht zal geven op de benodigde stappen en het reële tijdsplan dat daarbij past. Tot er een structurele voorziening is wordt de pilot Legal Desk voortgezet. Deze pilot loopt sinds 2019 op Saba. Binnen deze pilot biedt een jurist op afspraak kosteloze rechtshulp aan burgers met een juridisch probleem. De lessen uit de pilot zijn meegenomen bij de uitwerking van de eerdergenoemde contouren en worden ook meegenomen bij de verdere uitwerking.

Inzetten digitaal passeren notariële akte

Het inzetten op het digitaal passeren van notariële akten is opgenomen in de «Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren».¹⁸ De werkagenda verantwoorde digitalisering kent namelijk een themalijn specifiek gericht op Caribisch Nederland.¹⁹ De BZK taskforce die werkt aan de inrichting

¹⁵ Zie bijlage 1, Brief d.d. 14 december 2023 (bijlage bij Kamerstuk 29 517, nr. 251).

¹⁶ Zie bijlage 2, Brief d.d. 14 december 2023 (bijlage bij Kamerstuk 29 517, nr. 251).

¹⁷ Kamerstukken II 2023–2024, 31 753, nr. 285.

¹⁸ Versterken digitale samenleving in het Caribisch deel van het Koninkrijk, bijlage bij Kamerstuk 26 643, nr. 940.

¹⁹ Kamerstukken II, 2023–2024, 26 643, nr. 940, bijlage themalijn 5 Versterken digitale samenleving in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

van de notariële dienstverlening in Caribisch Nederland ondersteunt waar nodig bij de totstandkoming en implementatie van deze agenda.

Inzetten digitale aangifte KPCN

Het mogelijk maken van het doen van digitale aangifte wordt als onderwerp meegenomen in het bredere programma Digitalisering Overheid Caribisch Nederland²⁰. Aan het invullen van de randvoorwaarden om digitale aangifte mogelijk te maken wordt op dit moment gewerkt. Uw Kamer zal te zijner tijd nader worden geïnformeerd over de voortgang.

Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden

De Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden (hierna: Veiligheidsstrategie) zet de strategische koers op nationale veiligheid binnen het Koninkrijk voor de komende zes jaren (2023–2029) uiteen, waarbij de dreigingen (safety en security) in samenhang worden gezien, met oog voor de onderlinge dwarsverbanden. Op 3 april 2023 is deze Veiligheidsstrategie verzonden aan uw Kamer²¹. Caribisch Nederland is nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van deze Veiligheidsstrategie. Het realiseren van de strategische koers op nationale veiligheid vraagt om integrale regie en sturing op de implementatie en uitvoering. Dit gebeurt overheidsbreed, in samenwerking tussen nationale, regionale en lokale overheden. De Rijksoverheid coördineert de uitvoering van de strategie voor Europees en Caribisch Nederland en bespreekt dit met de betrokken departementen en bewindspersonen.

Stand van zaken ontwikkeling wetgeving

In de beleidsagenda is opgenomen dat de gezaghebbers de komende jaren een aantal nieuwe bestuursrechtelijke bevoegdheden zullen krijgen. Het in de beleidsagenda genoemde wetsvoorstel tot wijziging van de Opiumwet 1960 BES ziet op het creëren van de bevoegdheid om drugspanden te sluiten, zodat de gezaghebbers beter in staat worden gesteld om de uit drugsgebruik voortvloeiende risico's voor de volksgezondheid te voorkomen en te beheersen en de nadelige effecten van de productie en distributie van, handel in en het gebruik van drugs tegen te gaan. Een voorstel is in consultatie geweest en ligt inmiddels bij de Afdeling advisering van de Raad van State voor advies.

De verkennende werkzaamheden in voorbereiding op de wijziging van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (WolBES) ten behoeve van enkele bevelsbevoegdheden, ter handhaving van de openbare orde, en een bestuurlijke boete voor overlast in de openbare ruimte zijn gestart. Ook is CN vanuit het principe comply or explain meegenomen in het wetsvoorstel tot wijziging van de Gemeentewet en de WolBES in verband met de uitbreiding van de sluitingsbevoegdheid van de burgemeester en de gezaghebber ter handhaving van de openbare orde bij ernstig geweld of een wapenvondst. De Eerste Kamer heeft op 24 oktober 2023 het wetsvoorstel aangenomen. De gewijzigde wet met deze nieuwe, specifieke bevoegdheid is op 1 januari 2024 in werking getreden.

²⁰ Kamerstukken II, 2023–2024, 26 643, nr. 940, bijlage Versterken digitale samenleving in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

²¹ Kamerstukken II, 2022–23, 30 821, nr. 178.

Invoering Algemene wet bestuursrecht (Awb) CN

Er wordt in de komende maanden, in opdracht van BZK en JenV, nader (extern) onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor een Algemene wet bestuursrecht voor de BES-eilanden. Hierbij wordt allereerst in kaart gebracht wat in CN de stand van de wet- en regelgeving is als het gaat om algemene regels van bestuursrecht. Daarbij wordt gezocht op regelingen die delen of artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing verklaren (zogenaamde schakelconstructies). Ten tweede wordt bezien waar de in CN geldende regelingen bepalingen bevatten die overeenkomen met Awb-bepalingen over hetzelfde onderwerp. Ten derde wordt bekeken waar regels die de Awb bevat over een bestuursrechtelijk onderwerp in CN-regelingen geheel of gedeeltelijk ontbreken. Dat laatste doet zich bijvoorbeeld voor bij eilandsverordeningen die wel toezichthouders aanwijzen, maar verder zwijgen over hun bevoegdheden. Dit geplande onderzoek ondersteunt bij de analyse van en beslissingen over de vraag welke delen van de Awb voor CN moeten gaan gelden en geeft verder houvast en sturing bij de gesprekken met de stakeholders. Hierbij is ook oog voor het feit dat het streven van het steeds verder van toepassing verklaren van Europees-Nederlandse wetgeving op diverse beleidsterreinen ook gevolgen kan hebben voor de Awb-regels die in CN moeten gelden, omdat die wetgeving het bestaan van een Awb dikwijls veronderstelt.

Wetboek van Strafvordering BES

Aangezien het nieuwe Wetboek van Strafvordering voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba hetzelfde moet zijn als de desbetreffende wetboeken in Aruba, Curaçao en Sint Maarten, wordt op basis van een onderzoek van de Erasmus Universiteit momenteel studie gedaan naar de aard van de aanpassingen in regelgeving die nodig zijn om te komen tot een nieuwe Wetboek van Strafvordering BES en naar de bemensing die nodig is voor de voorbereiding van het wetsvoorstel. Voor het in procedure brengen van een wetsvoorstel wordt het wetgevingsproces in de andere landen afgewacht. Voor de voorbereiding en het parlementaire proces voor een nieuw wetboek voor de BES zal naar verwachting nog enkele jaren nodig zijn.

Systematiek kinderalimentatie

In de beleidsagenda is aangegeven dat samen met de ketenpartners gewerkt zal worden aan de systematiek tot vaststelling van kinderalimentatie en indexering van de kinderalimentatie. Inmiddels is de nieuwe berekeningswijze voor kinderalimentatie – die speciaal voor de BES is ontwikkeld – ingevoerd. In het najaar van 2024 zal een evaluatie plaatsvinden rondom het nieuwe berekeningsmodel.

De Voogdijraad is de enige instantie die het Gerecht adviseert over kinderalimentatie. Het is dan ook belangrijk dat er focus ligt op deze belangrijke wettelijke taak. In het jaarplan 2024 van de Voogdijraad is opgenomen dat zij prioriteit geven aan het project Kinderalimentatie. De benodigde acties rondom kinderalimentatie gaan dan ook de komende jaren door, samen met de betrokken ketenpartners.

Aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

Aan de versterking van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in CN wordt onder meer gewerkt met de pilot tijdelijk huisverbod, in opdracht van de Minister voor Rechtsbescherming, de Staatssecretaris van VWS en de Staatssecretaris van BZK en in nauwe samenwerking met

de openbare lichamen. Het tijdelijk huisverbod is in Europees Nederland een bestuursrechtelijke interventie, die in geval van een (dreigende) situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling kan worden opgelegd door de burgemeester met het doel om snel rust en veiligheid te creëren en om de benodigde hulpverlening op te starten voor zowel slachtoffer(s) als pleger. Omdat deze interventie thans niet bestaat in CN, wordt met deze pilot een werkproces tijdelijk huisverbod in CN vormgegeven. Ook moet inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre de randvoorwaarden op de eilanden aanwezig zijn om een doeltreffende inzet van het tijdelijk huisverbod mogelijk te maken en in hoeverre een wettelijke regeling voor de uitvoering van het tijdelijk huisverbod in CN noodzakelijk is. De pilot loopt, met enkele maanden vertraging, naar verwachting tot en met juni 2024.

Op 25 februari 2022 is uw Kamer geïnformeerd over de voortgang van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in CN en de stappen die nog worden gezet om het Verdrag van Istanbul voor CN te bekrachtigen.²² In de bijlage bij de Kamerbrief over de voortgang van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling d.d. 22 september 2023 is hiervan de stand van zaken beschreven. Na afloop van de pilot tijdelijk huisverbod kan de uitvoeringswetgeving opgesteld worden, die noodzakelijk is voor de bekrachtiging van dit Verdrag.²³

De Raad is voornemens om in 2024 een inspectie-onderzoek te starten naar de aanpak van huiselijk geweld door justitiële partijen in CN. De Raad zal hierbij onderzoeken in hoeverre de aanbevelingen uit eerder inspectie-onderzoek²⁴ zijn opgevolgd. Het inspectie-onderzoek zal naar verwachting worden afgerond in 2024.

Consensus Rijkswet gegevensbescherming

De projectgroep harmonisatie gegevensbescherming, bestaande uit vertegenwoordigers van de vier landen, werkt momenteel in gezamenlijkheid aan de totstandkoming van hoofdstuk 3 van de consensusrijkswet, waarin het wettelijk kader wordt neergezet om politiegegevens, justitiële en strafvorderlijke gegevens en persoonsgegevens in een persoonsdossier te kunnen verwerken. Binnen de projectgroep worden momenteel diverse beleidskeuzes gemaakt die zien op de invulling van dit hoofdstuk. Daarnaast wordt een uitvoeringstoets op hoofdstuk 2 uitgevoerd. Deze tussentijdse uitvoeringstoets brengt in een vroegtijdig stadium de uitvoeringslasten in kaart voor de vier landen. Eerder is een dergelijke uitvoeringstoets al uitgevoerd voor hoofdstuk 1 van de consensusrijkswet. Gestreefd wordt om hoofdstuk 3 gereed te hebben voor bespreking in het JVO van juni 2024. Ook de uitvoeringstoets op hoofdstuk 2 zal in het JVO van juni 2024 worden gebracht.

Aanbevelingen van de Raad voor de Rechtshandhaving

In de JVO-kamerbrief van 26 september jl.²⁵ is aangegeven dat de Raad voor de Rechtshandhaving aanbeveelt concrete maatregelen te nemen om de sturing vanuit Europees Nederland op de opvolging van aanbevelingen te verbeteren, en de ketensamenwerking tussen Europees Nederland en Caribisch Nederland te verbeteren. In die brief is daarnaast toegezegd in de volgende voortgangsbrief van de JenV-beleidsagenda

²² Kamerstukken II, 2021/2022, 28 345 en 31 015, nr. 256.

²³ Kamerstukken II, 2023–2024, 28 345, nr. 269, bijlage «Voortgang aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling».

²⁴ Kamerstukken II, 2019/2020, 28 345, nr. 232.

²⁵ Kamerstukken 2022/23, 36 410 IV, nr. 5.

Caribisch Nederland 2021–2025 met een uitgebreidere inhoudelijke reactie te komen en aan te geven welke opvolging er zal worden gegeven aan deze twee algemene aanbevelingen van de Raad. Hieronder wordt aan deze toezegging voldaan.

Om invulling te geven aan de eerste aanbeveling zal er binnen JenV één directie als trekker aangewezen worden van een onderwerp waarop de Raad aanbevelingen heeft gedaan en zal deze directie ook de voortgang van het onderwerp bewaken. Deze verantwoordelijkheid blijft bij deze directie liggen totdat de actiepunten zijn afgerond en/of structureel zijn geïmplementeerd en dit schriftelijk aan de Raad is bevestigd. De andere directies worden over de voortgang geïnformeerd tijdens de maandelijkse coördinatorenoverleggen.

Aanbeveling twee, de verbetering van ketensamenwerking in Europees Nederland en in Caribisch Nederland, wordt door meerdere acties opgevolgd. Zo is inmiddels de verbinding tussen het Strategisch Overleg Justitieketen (SOJ) en het directeurenoverleg in Den Haag verstevigd door deelname van de voorzitter van het SOJ. Verder zal de Directie Strafrecht-keten van ons ministerie een adviserende rol richting het SOJ oppakken. Inzet is om het gesprek op beide tafels meer ketengericht van karakter te laten worden. De Raad voor de Rechtshandhaving zal periodiek aanschuiven bij het directeurenoverleg om verslag te doen over wat zij signaleren in CN, bijvoorbeeld na publicatie van de jaarlijkse Staat van de rechtshandhaving. De voortgang van beide aanbevelingen zullen wij expliciet betrekken bij de totstandkoming van een nieuwe JenV Beleids-agenda CN.

Tot slot

De JenV beleidsagenda voor Caribisch Nederland 2021–2025 biedt een breed overzicht van de verschillende ambities van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het afgelopen jaar is op diverse punten voortgang geboekt. Tegelijkertijd is nog veel werk te verzetten. Het *comply or explain*-principe en de door uw Kamer eerder aangenomen motie van het lid Wuite c.s.²⁶ helpen ervoor te zorgen dat Caribisch Nederland binnen JenV voortdurende aandacht krijgt. Daarbij zijn wij ons, net als de Raad, bewust van de kwetsbaarheid van de openbare lichamen en lokale uitvoeringsorganisaties als gevolg van beperkte capaciteit.

Dit vergt een voortdurend gesprek tussen het ministerie, de openbare lichamen en lokale organisaties om zo efficiënt mogelijk samen te werken en een goede balans te vinden tussen sturing vanuit het ministerie en lokale verantwoordelijkheden en initiatieven.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yesilgöz-Zegerius

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
E. van der Burg

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind

²⁶ Kamerstukken 2022/2023, 36 200 IV, nr. 13.